

IDEGENFORGALOM

XI. ÉVF. 8. SZÁM

1972. AUGUSZTUS

ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁS

SIKLÓSON

(3. oldal)

Látogatás

az ifjúság verőcei birodalmában

(11. oldal)

Új piackutatási módszerek

(12. oldal)

KELLEMETLEN RIPORT

(14. oldal)

VÁROS A KŐKAPUNÁL

(16. oldal)

11 nyári egyetem

(18. oldal)

MI LESZ VELED, RÓMAI?

(19. oldal)

Utazási programok

(25. oldal)

Idegenforgalom

AZ ORSZÁGOS IDEGENFORGALMI TANÁCS LAPJA

1972. augusztus XI. évf. 8. szám (124.)

Megjelenik havonta

Szerkesztő:

PAP MIKLÓS

Szerkesztőség:

Budapest VIII., Múzeum u. 11.
Telefon: 339-995

Kéziratokat nem őrzünk meg
és nem adunk vissza

Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin körút

9-11. Telefon: 221-285. Felelős kiadó: Sala Sándor
igazgató. — 72.2520/2-08 — Zrínyi Nyomda, Budapest

F. v.: Bolgár Imre vezérigazgató

Index 26.363

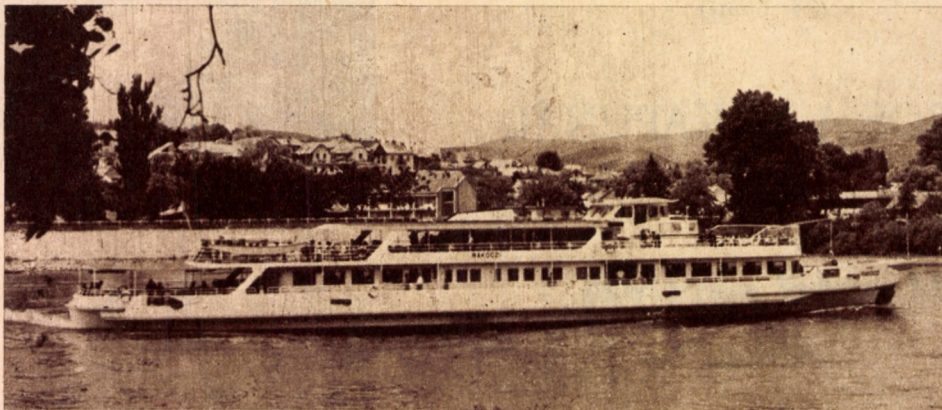
A címlapon: A váci Kőkapu és a város
(MTI-fotó)

Eseménynaptár

1972. szeptember

2—3.	Észak-magyarországi népitánc fesztivál	Sátoraljaújhely—Tokaj
3.	Pusztaszeri Árpád emlékünnepe	Sövényháza—Pusztaszer
3.	III. Országos Kerámia Biennálé	Pécs
3., 10., 17., 24.	Hangversenyek a Magyar Nemzeti Múzeum kertjében	Budapest
6., 13.	Orgonahangverseny az apátsági templomban	Tihany
8—9.	„Mecsek Kupa” — nemzetközi kerékpáros verseny	Pécs
9—10.	Nemzetközi CACIB kutyakiállítás	Budapest
15—okt. 22.	Marc Chagall francia festőművész kiállítása a Múcsarnokban	Budapest
21—okt. 15.	Bolgár népművészeti kiállítás a Múcsarnokban	Budapest
22—24.	Színjátszók Országos Pódiumfesztiválja	Székesfehérvár
22—okt. 2.	Otthon '73 — Nemzetközi Lakberendezési Kiállítás	Budapest
10—15.	Badacsonyi szüret	Badacsony
25—okt. 26.	Budapesti Művészeti Hetek	Budapest
27—30.	Kisfaludy ünnepek	Sümeg

SÉTAHAJÓK,
MENETRENDSZERŰ
ÉS KÜLÖNJÁRATOK
A DUNÁN
ÉS A BALATONON

Hajóink éttermeiben és büféiben várja Önöket az

UTASELLÁTÓ

ORSZÁGOS TANÁCSKOZÁS SIKLÓSON

— az intéző bizottságok társadalmi jellegéről és jogállásáról, az idegenforgalmi tájegységek fogalmáról, a szemléletről, koordinációról, anyagi támogatásról és üdülőhelyi díjakról

Legutóbbi számunkban már hírt adtunk arról, hogy az idegenforgalmi tájegységi bizottságok elnökeinek, titkárainak és meghívott társadalmi munkatársainak részvételével Siklóson megtartott országos tanácskozás anyagát — legalább kivonatossan — mai számunkban közöljük.

A siklósi tanácskozás házigazdája Palkó Sándor, a Mecsekvidéki Intéző Bizottság elnöke, érdemi előadója pedig Oczel János, az Országos Idegenforgalmi Tanács tagja volt. Részt vett a tanácskozáson Szurdi István miniszter, az Országos Idegenforgalmi Tanács elnöke, dr. Tamás György, a Tanács titkára is.

Az országos tanácskozás első napján dr. Tamás György tartott tájékoztatót a tájegységi intéző bizottságok titkárai számára, és másnap került sor a bizottságok társadalmi jellegéről és jogállásáról, a tájegységek idegenforgalmi és közigazgatási határainak különbözőségéről, az idegenforgalmi szemléletről, anyagi támogatásról és több más gyakorlati problémáról folytatott értekezletre. A dolog természeténél fogva, elegendő hely hiányában lapunk nem közölheti a tanácskozás valamennyi résztvevőjének felszólalását teljes terjedelmében, így csupán a lényegét érintő, rövidített összefoglalóját tudjuk adni az egész idegenforgalmi szakma érdeklődésére joggal számot tartható javaslatoknak, észrevételeknek és megjegyzéseknek.

Palkó Sándor megnyitó szavai után Oczel János, az OIT tagja tartotta meg előadói referátumát:

„Első ízben tárgyaljuk meg közösen intéző bizottságaink helyzetét”

— Az intéző bizottságok közel másfél évtizedes működése alatt első ízben történik, hogy a bizottságok elnökei összejöttek együttesen megtárgyalni e társadalmi szervezetek helyzetét, megvitatni tapasztalataikat, tanácskozni jövőbeni munkájuk feltételeiről és közreműködni az elkövetkező időszak munkájának körvonalai kialakításában.

— A tájegységi intéző bizottságok — társadalmi kezdeményezésre —, az egyes üdülő- és kirándulóhelyek ügyeivel párhuzamosan foglalkozó központi és helyi szervek tevékenységének összehangolása érdekében, a *társadalom aktivitásának igénybevételére* létesültek. Tevékenységüket központi rendelkezéssel meg nem határozott, éppen ezért eltérő hatáskörrel, eltérő szervezeti keretekben, részben különböző feladatokkal kezdték.

— Tevékenységük olyan hatású és színvonalú, hogy *minden területen elismerést vívott ki* magának. Ezek a bizottságok széles társadalmi bázisra támaszkodnak, ahol megtalálni az egyszerű turistát ugyanúgy, mint a gazdasági szakembert vagy államigazgatási vezetőt és dolgozót, mérnököt, orvost, történészt, közgazdászt. Valamennyiüknél közös a táj, a vidék, a természet szeretete; valamennyien önzetlen patriótái szűkebb hazájuknak. Valamennyien „megszállottan” tevékenykednek azon, hogy területüket még szebbé, még vonzóbbá varázsolják.

— A bizottságok az OIT felügyelete alá tartoznak. Tevékenységüknek magában kell foglalnia a *központi idegenforgalmi célok*nak az egyes tájegységekben történő megvalósítását. Nem a tanácsok szervei, de eredményesen csak a tanácsokkal együttműködve tudnak dolgozni. Ugyanakkor szükségük van arra, hogy a tanácsoktól támogatást kapjanak, és köteleességük a tanácsokat támogatni. Az együttműködésre irányuló erőfeszítések eredményezték, hogy ma már munkájukat

a tanácsok sok helyen *nemcsak hogy elismerik, hanem igénylik és igen nagyra értékelik.*

— Az elmúlt időszakban mind több helyről vetették fel, hogy ideje lenne már egyszer összehívni a bizottságok vezetőit. Ez az óhaj ösztönzött bennünket arra, hogy állítsunk össze egy jelentést munkájukról és azt terjesszük az Országos Idegenforgalmi Tanács elé. Ezt a beszámolót azonban csak a velük való megtárgyalás után, javaslataik figyelembevételével és észrevételeik szótollásával helyes az OIT elé terjeszteni. *Ezt a lélt szolgálja a mostani értekezlet.*

— A vita megkönnyítése érdekében szükségesnek tartom néhány problémára külön is felhívni a figyelmet.

— Felvetődik a kérdés, helyes-e, hogy az ország területének minden része tartozzék valamely intéző bizottsághoz, avagy csak egyes tájak és azokon belül is csak a kifejezetten idegenforgalmi vonzásterülettel rendelkező községek, városok. *Helyes-e, hogy működési területük minden körülmények között igazodjék a közigazgatási határokhoz?*

— Hazánk egyik értékes idegenforgalmi vonzásterülete, a Bükk-hegység két megye területén fekszik. Annál fogva, hogy a két megyében külön-külön bizottság működik, a Bükk-hegység idegenforgalmi kérdéseivel ketten is foglalkoznak. Ugyanakkor az egész tájegységre vonatkozó regionális rendezési terv a hegységet nem választja szét a megyehatárok és ennek megfelelően a bizottságok területi határai szerint. Ez felveti a kérdést, *helyes-e egységes és azonos idegenforgalmi tájnak két intéző bizottsághoz tartoznia.*

— Ide kapcsolódó kérdés az is, *helyes-e egységes és azonos idegenforgalmi tájnak tekinteni az országnak oly nagy területét, amely három megyét ölel fel, mint ahogyan ezt a Nyugat-Dunántúli Intéző Bizottság működési területének kialakításánál történt.*

— Kérdés, *mi legyen e szervezetek profilja?* A jelenlegi két véglet a Balatoni Intéző Bizottság és a Velence-tavi Intéző Bizottság. A Balaton-környék fejlesztésével kapcsolatos tevékenység összehangolásával járó feladatot a kormány meghagyta a BIB-nél, *ugyanakkor tárcaközi bizottság működik* a Balatoni Központi Fejlesztési Program végrehajtására és koordinálására. Ennek titkársági teendői viszont az ÉVM ügkörébe tartoznak. Nem vagyok meggyőződve arról, hogy a Balaton-fejlesztés szervezeti kérdései megoldottak lennének. A Velence-tavi Intéző Bizottság lényegében teljesen kézben tartja a Velencei-tó és környéke fejlesztésének kérdését, sőt lebonyolítási tevékenységet is ellát.

— Az üdülőhelyeken a területfelhasználás, az építési területek kialakítása és a megvalósuló építmények esztétikai megjelenésének biztosítása általában nincs megnyugtatóan megoldva. Ahol az intéző bizottságoknak sikerült megtalálniuk annak módját, hogy ilyen kérdésekben meghallgassák őket, ott kevesebb a nemkívánatos jelenség. Hangsúlyozni kell, hogy ismereteink szerint az intéző bizottságok ilyen irányú tevékenysége — helyesen — *nem jelentette a hatósági feladatok átvételét.* Ez az egyik változata annak, amikor társadalmi módszerekkel segítik a tanácsi munkát.

— Az OIT ettől az értekezlettől azt várja, hogy a bizottságok tevékenységét ne csak megvitassa és értékelje, hanem a jövő főbb céljainak kijelölésében, az ehhez elengedhetetlenül szükséges és megfelelő szervezeti keretek formálásában, a hatáskör kialakításában, a távolabbi feladatok megállapításában is működjenek közre.

Szurdi István miniszter, az OIT elnöke:

„Az intéző bizottságoknak meg kell őrizniük társadalmi jellegüket”

Oczel Jánosnak, az Országos Idegenforgalmi Tanács tagjának előadói beszéde után *Szurdi István* belkereskedelmi miniszter, az Országos Idegenforgalmi Tanács elnöke volt az országos tanácskozás első felszólalója. Bevezető szavaiban megelégedésének adott kifejezést, hogy olyanok ültek össze tanácskozásra, akiknek közös ügyük az idegenforgalom előfeltételeinek megteremtése. Mint mondotta, szeretné az előadói referátumban elhangzottakat — amelyekkel lényegében egyetért — kiegészíteni, s néhány észrevétellel a tanácskozást racionálissá, hasznossá tenni. Rámutatott a nemzetközi turizmus gyors ütemű növekedésére, amelynek eredményeként hazánk idegenforgalomból származó devizabevétele 1971-ben — az előző évivel szemben — 35 százalékkal emelkedett. *Ez az emelkedés 1972-ben továbbra is remélhető, és pedig nyugati relációban 35, szocialista relációban 50 százalékkal.*

— Ezek az eredmények és az ezzel járó feladatok — mondotta a miniszter — gondokkal járnak és ezért a viszonylagosan zökkenőmentes lebonyolításhoz — az idegenforgalom tervezésében és szervezésében egyaránt — valamennyi erőt mozgósítani kell. *Ezért kérjük a jelenlevőktől, hogy saját személyükben is az eddiginél nagyobb részt vállaljanak a feladatokból.* Hosszú oda, hogy testületeiken keresztül minél többen kapcsolódjanak be a társadalmi munkába.

Az OIT elnöke a továbbiakban hangsúlyozta, hogy már eldőlt az a sokat vitatott kérdés, vajon az idegenforgalmat a népgazdaságban jelentős, vagy elhanyagolható ágazatnak tekintsük-e? Ma már azok is másképpen látják a helyzetet, akik kezdetben nem ismerték fel a turizmus gazdasági jelentőségét.

— *Tudomásul vették* — folytatta a miniszter —, *hogy idegenforgalmunk a külkereskedelmi átlagnál sokkal kedvezőbbben termel ki szocialista relációjú devizát és nem kevés konvertibilis valutát.* Az eredmények azokat is meglepték, akik másfél évvel ezelőtt az idegenforgalom fejlesztésének anyagi támogatását kompromisszummal kívánták megoldani.

A miniszter ezután egyes üdülőterületek — főleg Budapest, a Balaton és a Duna-kanyar — felkészültségével, a belföldi igények kielégítésének és az ifjúság üdültetésének problémáival foglalkozott, majd rátért a tájegységi bizottságok munkájára.

— Az intéző bizottságok tevékenységét — mondotta — 1968-ban valamiféle irányelvek formájában már megfogalmaztuk. Ez azonban nem az 1968. évi körülményeket és követelményeket tükrözte, hanem a megelőző éveket. *Sajnos, az a helyzet, hogy gyakran, mire elhatározzunk valamit, az idő már túllépett rajtunk.* A rohamos fejlődés most arra kényszerít bennünket, hogy nézzük meg — a tevékenységi kör és a feladatok meghatározásán túl, a megnövekedett követelményeknek megfelelően — *mit kell korszerűsíteniünk?*

— A tájegységi bizottságok jó munkájának elismerését az előadói referátum már kifejezte, azt én csak megismételhetem. *Ezt a munkát az Országos Idegenforgalmi Tanács is értékelte és köszönetet mondott érte.* De nemcsak az OIT, hanem az idegenforgalommal foglalkozó valamennyi állami és társadalmi szerv nagyra értékeli működésüket. *Ugyanekkor még többet akarunk tőlük kérni.* Az OIT titkársága 1971-ben kidolgozta azt a tervezetet, hogyan kellene szélesíteni és korszerűsíteni tevékenységüket. Ezt a tervezetet maguk a bizottságok is áttanulmányozták és észrevételeik alapján az OIT úgy döntött, hogy a javaslatokat újra megtárgyalja a szervezetek vezetőivel. *Mai összejövetelünknek ez a célja.*

— A témával összefüggően úgy vélem, érdemes arról is beszélni, hogy bizottságaink tulajdonképpen az üdülőterület állandó lakosságának, vagy pedig csak az ott üdülőknek érdekeit képviselik-e, esetleg mind a

kettőt. *Véleményem szerint, itt az érdekek egybe is eshetnek.* Tudjuk, hogy a tanácsokkal való együttműködésnek — a tapasztalatok szerint — vannak árnyoldalai is, és az anyagi eszközök egyes esetekben nem a klasszikus értelemben vett idegenforgalmi célokat szolgálják, hanem az üdülőterület állandó lakosainak igényeit elégítik ki, *viszont ennek — különösen az idegenforgalmi igényben — az odaérkező turisták, látogatók is hasznát veszik.* Úgy vélem, az üdülőterület állandó lakosainak a társadalmi munkában való részvételét a tájegységi bizottságok jól szervezték meg. *Ugyanekkor még nem bontakozott ki az üdülőterületen csak ideiglenesen lakó — bár ott épülettel rendelkező, tehát szintén érdekelt — rétegek lokálpatriotizmusa.* Ezek több-kevesebb időt töltenek az üdülőterületen, utána bérbe adják vagy lakatlanul hagyják házaikat és nem buzgólkodnak a terület fejlesztésén, nem vesznek részt semmiféle társadalmi munkában.

— Úgy gondolom, a tájegységi bizottságok személyi összetételénél erre is tekintettel kellene lenni, mert az csak jó lehet, ha abban az állandó és ideiglenesen lakók érdekeinek képvisellete egyaránt tükröződik. Talán az is helyes lenne, ha a bizottságok aktivistáinak létszámát növelnénk, hogy az idegenforgalomban érdekelt összes rétegeket valamilyen formában bekapcsolhassuk a társadalmi munkába. Célszerű szorosabb kapcsolatot teremteni például a *Hazafias Népfronttal*, amely gyakran és sok helyen foglalkozik idegenforgalmi kérdésekkel, problémákkal.

— Tévedés ne essék, amikor én a társadalmi erők minél szélesebb bekapcsolódását láttnám helyesnek, nem valami új társadalmi szerv létrehozására gondolok, csupán arra, *hogyan lehetne a tájegységi bizottságokon keresztül a helyi és az idegenforgalmi érdekekért lelkesedők számát legalább megkétszerezni.*

— *A társadalmi szervezeteknek meg kell őrizniük társadalmi jellegüket és nem szabad valamiféle hivatali apparátussá átalakulniok.* Az Országos Idegenforgalmi Tanács ülésén és azt követően az intéző bizottságok, illetve azok vezetői részéről felmerült, hogy a bizottságok jogállását jogszabályokban kellene rendezni, és pedig kormány szinten. Erről a problémáról természetesen a kormánnyal kell konzultálnunk. A tájegységi bizottságok jogállását — függetlenül attól, hogy ez annyira-annyire el van rendezve — egyes konkrét esetekben valóban tisztázni kell. Erre már volt is példa a Balaton és a Velencei-tó esetében. Ezenkívül közvetve a tanácsoknak is jelentős szerepük van a bizottságok jogállásának kialakításában. Így például Fejér megyében a tanács a beruházási feladatok elvégzését is a Velence-tavi Intéző Bizottságra bízta és ebből nem történt semmi baj, sőt a dolgok ott nagyon szépen haladnak előre.

A miniszter többek között szót még arról, hogy a belső turizmus szempontjából nagyon lényeges lenne az idegenforgalomban hasznosítható területeket rendezetten számba venni, pontosabban kifejezve feltérképezni. Ez jó és megbízható alapja lenne az idegenforgalmi regionális tervek módosításának, korszerűsítésének is. Végül felszólalását így fejezte be:

— Ilyen alkalom — hogy ebben az összetételben tanácskozzunk feladatainkról és problémáinkról — még nem volt. Remélem, a jelenlevők is figyelembe veszik ezt és minden fenntartás nélkül mondják el véleményeiket és teszik meg javaslataikat.

Pap János, a Bakonyi Intéző Bizottság elnöke:

„Helyes lenne előbbre jutni az egységes szemlélet terén”

A Bakonyi Intéző Bizottság elnöke nyomban egy javaslattal kezdte hozzászólását:

— Előljáróban azt javasolnám, hogy valamilyen rendszer alapján a jövőben is tanácskozzunk dolgainkról. Nem hiszem, hogy egy tanácskozáson megvitathatnánk összes problémáinkat, már csak azért sem, mert a dolgok természeténél fogva mindig újak adódnak.

Az idegenforgalom robbanásszerű növekedése a jövőben sem fog enyhülni és ezért is *helyes lenne előbbre jutni az egységes szemlélet terén*, tisztázni az idegenforgalom fogalomkörét és feladatait.

— *Két szélsőséges szemlélet van. Az egyik csak úgy tekint az idegenforgalmat, hogy jönnek-mennek az emberek és megismerik egymást. Ebben van jónéhány ideológiai kérdés is. Egy időben ez kimondottan politikai feladat volt: védekezés a fellazítás ellen. A másik szemlélet szerint az idegenforgalom csupán gazdasági kérdés, abba befektetni sem kell, csak a belőle származó jelentős jövedelmet kivenni. Természetesen ez a szemlélet sem helyes.*

— *A magam részéről is nagyon egyetértek azzal, hogy az idegenforgalom népgazdasági ágazat. Sőt, ha lehetne, én még egy kis nyomást is gyakorolnék az arra illetékesekre, hogy az idegenforgalmat — ebből a jellegéből adódóan — úgy tekintsék a tervezésnél és beruházásnál, a bevételek kezelésénél, mint egy valóban fontos népgazdasági ágazatot, amibe érdemes beruházni. A szállodai program például csak addig tartott, amíg a pénz el nem fogyott és pedig hamarabb, mint ahogyan a szerintem is nagyon minimális szállodaépítési programot végrehajthattuk volna. Bizony, időnként rendkívül nehéz helyzetbe kerülünk.*

— *Azt a tényt, hogy a Balaton partján mennyi vendéget tudunk fogadni, ma már olyan napi szükségletekben is mérhetjük, hogy például mennyi vizet tudunk biztosítani számukra. Előbb-utóbb majd a KÖJÁL fogja megállapítani, hány vendéget fogadhatunk. A múlt évben botrányok voltak és nem biztos, hogy ezt most el tudjuk kerülni, bár a gyors fejlesztéssel enyhítés remélhető. A biztonságos megoldás azonban csak az ötéves terv végrehajtása folyamán érhető el, amikor majd sor kerül a karsztvizek végleges felhasználására. Itt vannak a vendéglátás, a szálláshelyek, a közlekedés problémái is. Arra lenne szükség, hogy a megoldási terveket célfeladattá alakítsák át.*

— *Nagy gondunk a munkaerő kérdése. Idegenforgalmat tervezni anélkül, hogy megfelelő munkaerővel rendelkezünk, igen veszélyes. Fizetőpíncérel, táncdalénekkal nincs probléma, de a takarítónő-, mosogatólány- és segédmunkáshiány már komoly gondokat jelent, s ezeket jelenleg csak egyik helyről a másikra történő irányítással tudjuk valamelyest enyhíteni, ami viszont — olyan ipari háttérrel rendelkező területen, mint a Balaton északi partja — könnyen zavart okozhat a népgazdaság egyik-másik ágában.*

— *A tervezésnél gyorsabban kellene követni az igényeket, mégpedig a komplexitás irányában. Ez esetben a helyi lakosság nem hinné azt, hogy terveink az ő érdekeiket veszélyeztetik. Ugyanis vannak olyan nézetek, hogy a terület lakosságának érdekeit sérti, ha bizonyos anyagi alapokat a Balaton vagy a Bakony fejlesztésére szánunk. Ugyanakkor az odaérkező vendég úgy véli, hogy azért nem fejlődik a terület, mert a pénzt a helyi igények kielégítésére fordítottuk.*

Pap János ezután az intéző bizottságok jogi helyzetének megállapításával foglalkozott:

— *Véleményem szerint nincs szükség kormányzintű döntésre. Jelenleg is megfelelő súllyal és hatáskörrel határozzák meg feladatainkat.*

A Bakonyi Intéző Bizottság elnöke a belföldi vendégjárás egyre kedveltebb területéről, a Bakonyról is beszélt:

— *Van ennek a területnek egészen különleges jellege is. Egyes részeit továbbra is zárva kell tartanunk. Természetesen nem drótkerítéssel, hanem azzal, hogy máshol, a többi helyeken erősebb vonzást biztosítunk, megfelelő turisztikai kínálatot nyújtunk. A turista tudjon megállni az autójával, tudjon a tájban gyönyörködni és ebből a tájból azt lássa, amit mi akarunk, nem pedig azt, amit ő akar.*

Pap János állást foglalt az ellen, hogy az intéző bizottságok létszámát növeljék, vagy szervezeti kéréteit szélesítsék. Hangsúlyozta, hogy a tanácsok, a Hazafias Népfőnt, a szakszervezetek, a KISZ és minde-

nekelőtt a párt elegendő az idegenforgalmi érdekek képviselőjére és a helyes idegenforgalmi szemlélet kialakítására. Ezt követően az együttműködésről fejtette ki nézeteit.

— *A BIB Észak-balatoni Területi Bizottsága és a Bakonyi Intéző Bizottság összeült megbeszélni, miben lehet egymást kölcsönösen segíteni. Mivel tudjuk kellembesé tenni az üdültetést a Balaton partján, milyen kulturális programot vagyunk képesek nyújtani, hol lehetne kirándulóhelyeket kialakítani, autós megállókat, kilátókat elhelyezni?*

— *A kulturális programokat az arra illetékeseknek — a tanácsoktól kezdve a Művelődésügyi Minisztériumig — végre ki kellene munkálni és megteremteni annak lehetőségét, hogy minél több színvonalas műsort adhassunk. Hallatlanul nagy az érdeklődés az orgonahangversenyek, kórushangversenyek, kiállítások iránt. Most, hogy végre elkészül a keszthelyi kastély, fel kellene használni a Nemzeti Galéria és az Iparművészeti Múzeum rendszeres kiállításainak céljára. Olyan anyagokat kell bemutatni, hogy azokat tömegek nézzék meg. A balatoni idényben az emberek látni akarnak, menni, élményt keresni. Sajnos a balatoni propaganda is leginkább csak abban merül ki, hol lehet halászlét, valamilyen ételkülönlegességet, bort kapni, de hogy hol talál a vendég szellemi táplálékot, sportolási lehetőséget, arra nem ad kielégítő választ.*

Pap János szólt a regionális tervekről is:

— *Ezek a regionális tervek elég hamar elavulnak, de a tervezők ragaszkodnak elképzeléseikhez. Sokszor a tervek kisszerűek és bővítési lehetőségeket sem tartalmaznak. Egyetlen példát mondom. Balatonakaratyán a tervezőkkel vitatkoztam egy autós-strandról, amely a belföldi turizmust szolgálná. A tervező 200 kocsira képzelte el a parkolóhelyet; én azt ajánlottam, hogy 2000 kocsira biztosítsanak helyet, akkor érdemes ott közművesíteni is és idővel a helyet központtá lehet fejleszteni. A bazársorokat — amelyek annak idején szükséges megoldások voltak — előbb-utóbb kinödjük. Ismerem lehetőségeinket, és tudom, hogy azok erősen meghatározottak, mégis ellensége vagyok az úgynevezett gyors fejlesztésnek, mert sok esetben kapkodással jár.*

— *A támogatás kérdésével is foglalkoznunk kell. Az idegenforgalmi programba az ágazatot megillető összegeket kell befektetni, akár hitelnyújtás révén, mert kevés pénzzel játszani igen nehéz és nem célravezető. Van egy rossz szokás is az anyagi támogatásnál: mindenki azt nézi, hogy a másik mennyit kap és gyakran az érdekeltek is csak nehezen tudnak ebben tárgyalogatosak maradni.*

A Bakonyi Intéző Bizottság elnöke befejezésként a bizottságoknak a közizlés kialakításával kapcsolatos feladatairól beszélt, valamint a köztisztaság és közegészségügy kérdéseiről.

Lombos Ferenc, a Győr-Sopron megyei Tanács

VB-elnöke:

„Magyarországon ma társadalmi túlszervezettség van”

A felszólaló azt ajánlotta, hogy évenként legalább egyszer tartsanak a jelenlegihez hasonló tanácskozást, majd így folytatta:

— *A Nyugat-dunántúli Intéző Bizottság, amelyhez Győr, Vas és Zala megyék tartoznak, az elmúlt tíz esztendő alatt nagy lépéseket tett előre, mindenekelőtt abban, hogy az idegenforgalmi szemlélet lassan a helyére került. A nyugati forgalom nem kis része a három megye területén bonyolódik le. A főútvonal menti községeknek elértük, hogy a házakat tartozták, virágosították, maguk a községek szebbé, tetszetősebbé váltak. Ehhez nagyon sok segítséget kaptunk az Országos Idegenforgalmi Tanácstól. A tanácsok ma már úgy válnak gazdáivá idegenforgalmat vonzó területeiknek, hogy igyekeznek gondjainkon, bajainkon segíteni. A*

legtöbb tanács érzi, tudja, hogy van tennivalója az idegenforgalom terén.

Lombos Ferenc rámutatott arra, hogy Győr, Vas és Zala megyékben a külföldről érkezők már nemcsak átrobnak egyik vagy másik területen, hanem *egy-két-három napig ott is maradnak*. Az idegenek tartózkodásával kapcsolatban felvetette a gyógy- és üdülőhelyi díjak kérdésének rendezését.

— Ezt a kérdést — mondotta — *országosan kellene rendezni*, mert jelenleg az a helyzet, hogy az ebből származó bevételt nem megfelelően használják fel és *nem rendeltetésszerű célokra fordítják*.

A felszólaló foglalkozott az ifjúsági turizmussal, valamint azzal a kérdéssel, hogy növeljék-e az intéző bizottsági tagok létszámát.

— Magyarországon — mondotta — *ma társadalmi túlszervezettség van*. Úgy agyonszerveztük már a mi társadalmunkat, annyiféle szerv van itt, hogy alig lehet köztük eligazodni. *A viláért se hívjunk életre még több szervezetet*. Van a mi területünkön — s gondolom másutt is akad, talán más elnevezéssel — *úgynevezett városnépszerűítő egyesület*. Rendkívül szorgalmasan, igen jól dolgozik benne a lakosság minden olyan rétege, amelyik szebbé akarja tenni városát. Ezek igazán alkalmasak arra, hogy bekapcsolódjanak az idegenforgalmi célú társadalmi munkába.

Horn Dezső, a Ráckevei-Dunaági Intéző Bizottság

elnöke:

„A tájegység nem közigazgatási, hanem idegenforgalmi fogalom”

Az intéző bizottság elnöke szerint nincs nagy szükség a tájbizottságok tevékenységének újraszabályozására, *mert az alapelveket jól határozták meg és ezek megfelelő lehetőséget adnak az egyes bizottságoknak az előbbrejutáshoz*.

— A cél — mondotta —, *hogy az állami lehetőségeken túl, a társadalmi és egyéb forrásokat is igénybe vegyék, s ezeket hasznosítsák. A közvélemény ma mindent az államtól, a tanácsoktól vár*. Az intéző bizottságoknak igyekezniük kell a realitás irányába vinni a dolgokat, hogy elsősorban társadalmi és más, hasonló erőből igyekezzenek fejleszteni.

— Felmerült az a kérdés is, *kell-e mindenhová intéző bizottság? Szerintem a bizottságok létrehozását nem kell erőltetni*, de az önkéntes vállalkozásoknak minden támogatást meg kell adni. Van egy másik kérdés is: *igazodjanak-e az intéző bizottságok a közigazgatási határokhoz? A magam részéről ezt nem tartom helyesnek, a tájbizottságok egy-egy tájegységet és nem egy-egy közigazgatási részt patronálnak. A tájegység nem közigazgatási, hanem idegenforgalmi fogalom*. Amikor tehát tájjellegű bizottságokról van szó, akkor nem szabad a közigazgatási határoknak érvényesülniük.

— A ráckevei területen munkába vontuk a helyi lakosságot és *melléjük igyekszünk bevonnani a nálunk üdülőket is*. A lakosság minden rétege képviselve van bizottságunkban és valamennyi problémát — az el látástól a közegészségügyig — együttesen iparkodunk megoldani. Kulturális rendezvényeink is közösek. Helyi — üdülőhelyi, illetve területi — bizottságokat szerveztünk és ezekben a vezető állásban levőket is bevontuk. Ezek a széles körű helyi ismeretekkel rendelkező kis bizottságok — a tanáccsal együttműködve — jó eredményeket érnek el.

— Én abban látok nagy fantáziát, hogy — a közös érdekek összehangolása érdekében — *az ilyen helyi bizottságok vezetői vagy képviselői vegyenek részt a tanácsok ülésein*. Legyen véleményezési joguk, hogy lépést tarthassanak a község fejlődésével és képviselhessek az ottani üdülőket is. Valamiféle szervezett tagságot a mai formák között nem tartanék helyesnek.

Dr. Balassa Gyula, a Dunakanyar Intéző Bizottság

elnöke:

„A tájegységi bizottságok jellegükben különbözőek, de valamiben egyformák — társadalmi szervezetek”

A fővárossal szomszédos — három megyét is érintő — tájegységi intéző bizottságának elnöke hozzászólásában a bizottságok történetében *nagy lépésnek tekintette a siklói tanácskozást*. Véleménye szerint az értekezlet összehívása az Országos Idegenforgalmi Tanács részéről megnyilvánuló komoly erkölcsi elismerés.

— Jelenleg tizenegy tájegységi bizottság működik — mondotta —, *feladataik az egyes tájak jellegénél fogva különbözőek, munkájuk tehát nem uniformizálható. Egyben azonban egyformák: társadalmi szervezetek*.

— Felvetődött a kérdés, hogy valamilyen kormány-szintű szabályozás hasznos volna működésünkhöz. Ez kétségtelenül igaz, bár azt is lehetségesnek tartom, hogy elég, ha az Országos Idegenforgalmi Tanács valamilyen irányelv alapján szabályozza tevékenységünket. Ugyancsak helyes lenne a tájegységi bizottságok *hivatalos elismerése is*. Ez jelenleg nincs, pedig számunkra komoly erkölcsi támogatást jelentene. Csupán a Balatoni Intéző Bizottság született meg kormányrendelet alapján, a Duna-kanyari régiót meghatározó rendeletben viszont ilyesminek nyoma sincs, jöllehet az utolsó bekezdés előírja, hogy kire milyen feladatok végrehajtása tartozik. A tanácsok is bizonytalankodhatnak társadalmi szervünk feladatkörének meghatározásában, sőt, egy ügyes jogász még létjogosultságunkat is kétségbe vonhatná. *Gyakorlatilag tehát nagyon hasznos lenne, ha felsőbb illetékes szervek működésünkkel kapcsolatban hivatalos útmutatást adnának*.

Dr. Balassa Gyula ezután foglalkozott az üdülőhelyi díjakkal, amelyeket rendszerint *nem hajtanak be* és ami befolyik, azt sem megfelelően használják fel. Lényegesen több lenne az üdülőhelyi díjbevitel, ha a tanácsok komolyabban törődnének behajtásával. *Befejezésül annak a kívánságnak adott kifejezést, hogy az intéző bizottságok támogatását az idegenforgalmi alap évente változó végösszegéhez kell arányosítani*.

Saját tájegységeik problémáival kapcsolatban szólaltak fel: Czigány Jenő, a Nyugat-dunántúli Intéző Bizottság elnökségi tagja, Takács Gyula, a Mecsek-vidéki Intéző Bizottság elnökségi tagja, Rózsa Kálmán, az Észak-magyarországi Intéző Bizottság és dr. Béres András, a Hortobágyi Intéző Bizottság elnökségi tagjai, valamint Wilhelm Béla és Vass György, mindketten a Nyugat-dunántúli Intéző Bizottság tagjai.

Palkó Sándor, a Mecsek-vidéki Intéző Bizottság elnöke:

„Helyes lenne, ha az intéző bizottságok működését és szervezetét jogszabályok biztosítanák”

Arról a kérdéstről, hogy az intéző bizottságok jogállását kell-e kormány szinten szabályozni, szükség van-e uniformizálásra vagy nincs — a Mecsek-vidéki Intéző Bizottság elnöke a következőképpen nyilatkozott:

— A magam részéről ismét leszögezem és írásba is foglaltam, hogy *igenis szükséges olyan kormány szintű intézkedés, amely ha nem is uniformizál, de mégis szabályokba foglalja az intéző bizottságok munkáját, és ezzel tekintélyt ad ezeknek a társadalmi szervezeteknek*.

— A bizottságok anyagi ellátásukat az Országos Idegenforgalmi Tanácstól kapják. Az elnököket az OIT nevezi ki és menti fel, ugyanígy a titkárokat is, akik ezt követően jelölik ki a munkatársakat. Amikor az OIT szervezetét a kormány létrehozta, *akkor még csak egy-két tájegységi bizottság létezett és főlegesen volt működésük szabályozása*. Ma már az a helyzet és szükséges az olyan kormány szintű szabályozás, amelyhez — a tájjellegnek megfelelő adottságok széles skálája szerint — igazodhasson az egyes területek intéző bizottsága.

— Őszintén megmondom, nyugodtabban érezném magam, ha nem lenne a véletlenre, vagy személyi összeköttetésekre bízva, hogy milyen a bizottságok kapcsolata. Ez úgy fogalmazódik meg, hogy az intéző bizottságoknak munkakapcsolataik révén el kell érniük: a tájegységek fejlesztésével összefüggő minden munkába vonják be őket és kérjék ki véleményüket. És ha ezt nem képesek elérni, mert a másik fél nem érzi, hogy erre szüksége van?

— Szó esett a népfront bekapcsolásáról. Itt is fogalmazunk világosan. A népfronttól kimondotta a Központi Bizottság, hogy *mozgalom és nem szervezet*. Ennek a mozgalomnak egyesületek és szervezetek nem lehetnek tagjai, csupán *egyenek*. Felmerült az is, hogy mint a tanácsok köré szervezett bizottság működhetnénk, akár csak a kormány által életrehívott népművelési vagy oktatási tanács. Igen ám, de ezekben bizonyos funkciókhoz kötött embereket neveznek ki, illetve hívnak meg. Az ilyen formának, mint idegenforgalmi társadalmi szervezetnek nem volna sok értelme.

— Az intéző bizottságok minden tekintetben az Országos Idegenforgalmi Tanácstól függenek, ennyiben csakugyan uniformizáltak. Ezzel együtt persze azt is tudjuk, hogy kell igazodnunk. Ennek a bázisnak alapján kereshetjük kapcsolatainkat a tanácsokkal. Meg kell jegyezni, hogy ezek a kapcsolatok jók, hiszen a megyei tanácselnökök részt vesznek munkájukban és így még inkább megismerik a tennivalókat. Mindezek ellenére is helyes lenne, ha az intéző bizottságok működését és szervezetét jogszabályok biztosítanák.

Szokola Károlyné dr., a BIB Dél-balatoni Területi Bizottságának elnöke:

A társadalmi szervezeteknek nagyon fontos, hogy lássák, érezzék tevékenységük hasznát"

Elsőnek szintén az intéző bizottságok jogi helyzetével foglalkozott.

— Nagyon egyetértek azzal, hogy valami szervezeti formára szükség van és ezt jogszabályban kell lefektetni. Magam részéről meglegednék, ha az Országos Idegenforgalmi Tanács alkotna egy szervezeti és működési szabályzatot. A balatoni északi és déli területi bizottságok nyomban megalakulásuk után összeültek, hogy valamiféle szervezeti szabályzatot dolgozzanak ki. A szabályzat nehezen készült el, mert majdnem minden pontnál jogszabályba ütköztünk. Végül is elkészült, ma is ennek alapján dolgozunk, amíg valaki esetleg törvénytörőnek nem fogja tartani.

— A Balaton-part egyik fő rendeltetése, hogy strandszolgáltatást nyújtson és szolgálja a köztisztaság helyzetének javítását. Ehhez azonban az üdülöhelyi díjak összege kevés. Mi már három-négy éve mondogatjuk, hogy a kétforintos üdülöhelyi díj és az idénnyaralók 100—100 forintja nem pénz. Minden értekezleten meghallgattak bennünket, de megértésre nem találtunk. Pedig bizony a társadalmi szervezeteknek nagyon fontos, hogy lássák, érezzék tevékenységük hasznát.

— Amikor már meguntuk a folytonos panaszkodást és javaslatot, elhatároztuk, mi magunk dolgozunk ki egy új tervezetet. Meg is tettük, eszerint a személyi üdülöhelyi díjat — az egyes helyek látogatottságától függően — 4—6 forintban, az idénnyaralók általánosan pedig 200 forintban javasoltuk megállapítani. Tervezetünk 9 millió forinttal emelné meg a területi üdülöhelyi díjak bevételét. Erdemi választ még nem kaptunk, csupán olyan tájékoztatást, hogy a megyei tanács „foglalkozik a kérdéssel”.

Szokola Károlyné dr. ezután részletesen bírálta a február hóban megjelent házadórendeletet, amelynek végrehajtása a Balaton mentén azzal a veszéllyel jár, hogy csökkenti a fizetővendég-szolgáltatásra felajánlott szobák számát. Ez még súlyosbította volna azt az amúgyis komoly problémát, hogy a vendégeket szobák hiányában még kevésbé tudják elhelyezni, mint eddig. A rendelet miatt a villatulajdonosokkal szemben hát-

rányosabb helyzetbe került Balaton-parti lakosok felmondták a szobáik kiadására kötött szerződéseket és a huzavona még mindig folyik.

Berez István, a Mátra-Eger-Nyugat-bükki Intéző

Bizottság elnöke:

„Minden idegenforgalmilag értékesíthető területen tájegységi bizottságoknak kell működniük”

A bizottságok ügyvitelével kapcsolatban tett javaslatot és elemezte az idegenforgalmi fejlesztés elfogadott programjainak anyagi vonatkozásait. Az intéző bizottságok feladatairól a következőket mondotta:

— Ezek a feladatok bizonyos mértékig azonos jellegűek. Az ország minden olyan táján, amely idegenforgalmilag értékesíthető: tájegységi bizottságnak kell működnie. Feladataikat viszont a már jelentkező társadalmi igények és csak másodsorban a később várható alapján fogalmazzák meg.

Beszélt az idegenforgalom lebonyolításáról is, ez szerinte nemcsak kereskedelmi kérdés, majd így folytatta:

— Amikor „forgatjuk” az idegent, közben ő is, mi is kapcsolatba kerülünk a belüggyel, közlekedéssel, egészségüggyel, a művelődési területekkel, a lakossággal, s annak különböző szervezeteivel, tehát mindenivel. És itt merül fel az ágazati koordináció szükségessége országos és helyi szinten; az azonos felelősségvállalás valamennyi területen. Az igényeket mindenütt eszerint kell kielégíteni.

— Ami az ifjúsági turizmussal illeti, egyik legnagyobb problémánk az, hogy tulajdonképpen nem is tudunk programokat ajánlani az ifjúságnak. Mert vagy a nagyüzemmel dolgozó idegenforgalmi vállalatok, hivatalok programjait ajánljuk, természetesen megcsonkítva és leegyszerűsítve, vagy ők saját maguk alakítanak ki programokat, s ezekbe nekünk már beleszólásunk nincs. Itt vetődik fel az a kérdés is, nem lenne-e helyes az iskolák tanulmányi kirándulásait az Express-re bízni, a kapcsolatos programokkal együtt. Jelentsék be előre, adják a gyerekek kezébe a tájékoztatást: hol szállnak meg, hol és mit fognak étkezni, mit fognak látni stb. Ez semmivel sem költségesebb megoldás, de legalább bizonyos, hogy a kiránduló iskolások ellátása és programja kielégítő lesz.

— És most néhány szót a koordináció hiányáról, arról, hogyan igénylik a hatóságok a mi véleményünket. Az 1026-os kormányhatározat a Bükk tetején országos parkerdő létesítését írta elő. Ugyanakkor a nehézipari minisztérium — véleményünk megkérdése nélkül — egy magasfeszültségű vezetéket épített keresztül a parkerdőre kijelölt területen. Minden bizonnyal, szakmai szempontból jól tervezték meg, de ez csak szakmai szempont. Nem gondoltak arra, hogy ez veszélyeztetni a parkerdő létesítését.

A felszólaló befejezésül méltányolta az OIT által nyújtott támogatási hiteleket, amelyeket ugyan nem minden esetben fordítanak közvetlen idegenforgalmi célokra, de jó hatásuk van és elősegítik az intéző bizottságok területfejlesztési munkáját.

Dr. Springer Ferenc, a Velence-tavi Intéző Bizottság titkára:

„Az építkezéseknél katasztrófális méreteket öltő fegyelmezetlenség burjánzott el”

Mindenekelőtt megállapította, hogy nem volna célszerű úgynevezett uniformizálással a különböző adottságokkal rendelkező és különböző fejlődési fokon álló bizottságokra egységes szervezeti szabályzatot ráerőltetni.

— A cél azonos: komplex területfejlesztés. Csakhogy minden területnek megvannak a maga sajátos adottságai és minden területen sajátosak a feladatok is. A Velence-tavi fejlesztési program alapja az volt, hogy a terület Budapesttől mindössze 50 kilométernyire fekszik. Ezért — már a harmincas években — a fővárosiak tízezrei lepték el a tó környékét. Később ez az érdeklődés még fokozódott és ez a problémák egész so-

rát vetette fel, elsősorban a tó biológiai egyensúlyával, az építkezéssel, kereskedelmi ellátottsággal, vendéglátással kapcsolatban. Mindez szükségessé tette a szervezetebb, egységesebb intéző bizottsági munkát, amely a kormányprogram jóváhagyása után nyomban meg is kezdődött.

— Tizenöt éves tapasztalataink alapján hangsúlyozom, milyen óriási jelentősége volt és van ma is az IFA-hiteleknek. Kicsiny forintok ezek — szoktuk mondani —, mégis az intéző bizottsági munka alapját képezi. Jó és megnyugtató tudni, hogy számolhatunk olyan idegenforgalmi pénzekkel, amelyek segítségével kezdeményezhetünk, fejleszthetünk, szervezhetünk. Külön az hangsúlyozottan el kell ismernem annak jelentőségét, hogy 1972—73-ban már három évre előre tudjuk majd, mennyi idegenforgalmi hitelre számíthatunk. Ez elősegíti, hogy tervszerű munkát végezzünk.

A felszólaló is megemlíttette az üdülőhelyi díjak kérdését, szerinte ennek beszédesebbé kerül, mint a bevétel, különösen a hétvégi idegenforgalomban. Az üdülőhelyi építkezésekről ezeket mondotta:

— Az idegenforgalmi területeken, de másutt is, amelyet még nem ismernek el üdülőterületnek, az építkezéseknél katasztrófális méreteket öltő fegyelmetlenség burjánzott el. Törekedni kell az esztétikai szempontból is helyes, ésszerű parcellázásokra. Ma az a helyzet, hogy ha egy tanács anyagi gondokkal küzd, elad a határából ötven, vagy még több hektárt, így aztán megszabadul ugyan a gondoktól, de tönkreteszi a parcellázott területet. Ahol van intéző bizottság és ahol hallgatnak véleményére, ott a helytelen parcellázást amennyire csak lehet megakadályozzák. Ajánlatos volna ha a kiemelt és kevésbé kiemelt üdülőtelepeken is egyaránt erősítenék az építhetőségi szerveket.

„Az intéző bizottságok jogállásának kérdését véglegesen az Idegenforgalmi Tanácsnak kell rendeznie”

Közvetlenül a tanácskozás befejezése előtt Szurdi István miniszter, az Országos Idegenforgalmi Tanács elnöke foglalta össze az értekezlet tapasztalatait és a felszólalásokból levonható következtetéseket, tanulságokat.

— A kötelező udvariasságon túl — mondotta a miniszter —, nyugodt lelkiismerettel megállapíthatom, hogy a tanácskozás egésze és minden hozzászólója segítségét nyújtott a tájegységi bizottságok helyzetének teljes megismeréséhez. Képet kaptunk gondjainkról, elképzeléseinkről és ezeket tolmácsolni fogjuk az Országos Idegenforgalmi Tanácsnak. Helyesek voltak azok a javaslatok is, hogy — ha nem is gyakran, de rendszeresen — tanácskozzunk közös gondjainkról. Személy szerint reám nagy hatással volt a jelenlevők úgyszeretete, szakismerete, tájékozottsága. Véleményem szerint csak ilyen alapállásból, ilyen szemlélettel lehet az idegenforgalom kérdésével foglalkozni. Ebből a tanácskozásból is leszűrhető, hogy az OIT a jövőben is bátran támaszkodhat az intéző bizottságokra.

— A tájegységi bizottságok jogállásának kérdésében véglegesen az Országos Idegenforgalmi Tanácsnak kell majd állást foglalnia. Ne felejtsük el, hogy a bizottságok jelenleg is jóváhagyott alapszabályokkal működnek, tehát jogállásuk nem teljesen tisztázatlan. De mégis szükséges a jogállás valamilyen formában történő elrendezése, anélkül, hogy a tájegységi bizottságok tevékenységét korlátoznánk, autoritását szűkítsük, avagy ellenkezőleg: a korszerűsítés során valamiféle hatósági jogkörrel ruháznánk fel őket.

— Természetesen az még tisztázásra szorul, hogyan, miképpen és főként kinek kell a jogállással kapcsolatos kérdéseket rendezni, a helyes megoldást megfogalmazni, szentesíteni. Lehet, hogy a Kormány vállalkozik majd erre, lehet olyan vélemény, hogy elvégre az OIT is kormány szerv, tehát végezze el ezt a feladatot. Nos, ez majd eldől, a lényeg az, hogy csakugyan legyen en-

nek a problémakörnek korszerű és okmány szerű megfogalmazása.

A miniszter felhívta a figyelmet olyan lehetőségekre is, amelyek a tájegységi bizottságok jogállását irányelvek útján, ajánlásszerűen tisztázhatnák. A felszólalások alapján úgy vélte, hogy a bizottsági tagság bővítésének gondolatával nem kell foglalkozni, de ajánlatos a meglévő társulásokot még jobban aktivizálni, és az idegenforgalomban érdekelt különböző szervezetekkel szorosabb kapcsolatot teremteni. Kitért az OIT által nyújtott anyagi támogatások problémájára is, amelyet különböző módon tettek szóvá a tanácskozás résztvevői. Ismertette az idegenforgalom fejlesztésére szolgáló összegek összetételét, megjegyezve, hogy ezek egyik viszonylag legjelentősebb forrása az Országos Idegenforgalmi Tanács anyagi alapja, amellyel a pénzügyi tárca által körülírt felhasználási célok keretében gazdálkodhatunk.

— Ez a pénzügyi alap — folytatta a miniszter —, persze nincs gumiból és — ahogyan az egyik felszólaló megjegyezte — a keveset nehéz elosztani. De szerénytelenség nélkül állíthatom, hogy a pénzügyi gazdálkodás célszerűségét illetően az OIT minden kritikát kiáll. Az idegenforgalmi fejlesztési alapot elég öntevékenyen két kategóriában használjuk fel. Egyik: a vissza nem térítendő, másik a visszatérítendő támogatás. A visszatérítendő támogatások annyit jelentenek, hogy a pénzügyi keret — amelyből évről évre gazdálkodunk — állandóan nő, mert az alapok újra és újra feltöltődnek. Azonban nemcsak az alap nő, hanem az alappal szembeni követelmények is.

— Ez évben alapkoncepciókat megzavarta a nagyon gyors dinamikával növekvő idegenforgalom, s ezért bizonyos — eredetileg más célokra szánt — támogatást a meggyorsított program végrehajtására kellett felhasználnunk. Így lesz ez 1973-ban is, amikor a köztisztasági és higiéniai programra még többet kell fordítani. Ennek ellenére az a pénzügyi támogatás, amit jelenleg a tájegységi bizottságok rendelkezésére bocsájtsunk, nem fog csökkenni, sőt esetleg emelni tudjuk. Mind a visszatérítendő, mind a vissza nem térítendő támogatást racionálisan kell felhasználni és ezt figyelemmel kell kísérni. Az üdülőhelyi díjak beszédésének és felhasználásának problémáját a tanácsokkal egyetértve kell megoldani.

Befejező szavaiban a miniszter bejelentette, hogy valamennyi kérdéssel és javaslattal behatóan fognak foglalkozni.

A miniszter összefoglaló és értékelő felszólalása után Oczel János, az Országos Idegenforgalmi Tanács tagja, a siklósi országos tanácskozás előadója rövid zárószóval fejezte be az értekezletet. A maga részéről is nagyon helyeselte a hasonló tanácskozások legalább évenkénti megtartását és pedig mindig más és más helyen. Majd így folytatta:

— Nekünk nemcsak a meglévő területeket kell tovább fejleszteni. Elsőrendű feladatunk a belső és a nemzetközi idegenforgalom szempontjából számbajöhető újabb területeket feltárni, kiépíteni, fogadóképesé tenni. Ezeknek a helyeknek feltérképezését az intéző bizottságoknak, illetve titkárságaiknak kellene kézbe venni.

Az országos tanácskozás előadója kitért az új intéző bizottságok megalakításának kérdésére. Szerinte ezeket egyáltalán nem szabad erőltetni, de a társadalmi munkára való jelentkezést mindenképpen támogatni kell. Helyesnek tartotta, hogy a bizottságok hatósági feladatokat ne lássanak el, de fontos, hogy véleményeiket, javaslatukat rögzítették és fel is használjuk abban az átdolgozott előterjesztésben, amelyet az Országos Idegenforgalmi Tanács elé terjesztünk.

— A felszólalásokból megállapítható, hogy a jelenlevők az értekezlet összehívását megelőző tájékoztató anyaggal általában egyetértettek. Az észrevételeket és javaslatokat rögzítettük és fel is használjuk abban az átdolgozott előterjesztésben, amelyet az Országos Idegenforgalmi Tanács elé terjesztünk.

(—)

Zürich, Tal-strasse 43.

A Ferihegyi repülőtér egyik vám-tisztviselője megkérdezte: van-e valami elvámolnivalóm?

— Nincs — feleltem.

A vámtiszt rápillantott és jó utazást kívánva tovább tessékelt. Beléptem a detektorba és abban a pillanatban fények villantak, jelezvén, hogy valamilyen fémtárgyat „rejtegetek”.

Amire szigorú arccal és szigorú szemmel nézett végig egy másik hivatalos személy — ezúttal fölöt-tébb csinos fiatal hölgy. Kicsit gyanakodva kérdezte:

— Mi van a táskájában?

— Ez — mondtam mosolyogva és szétnyitva a kézipoggyászá kinevezett MALÉV-kézitáskát, kiemeltém belőle egy ócska vasalót. Amolyan múlt századbeli antikvitást, amelynek gyűjtése — a forgalomból kivont rézmoszarakkal és kávédarálókkal együtt — ma világszerte hobby. (Mennyire örül majd neki svájci vendéglátóm!) A szigorú szem megenyhült, a szigorú arc mosolygott, én meg arra gondoltam, mi van ott, ahol az utas nem régi vasalót visz és a detektor hiába jelez, mert senkisémet figyel rá...

Mielőtt a TU—134-eshez támasztott lépcsőn felmentem volna, egy stewardess elkérte a jegyemet, egy másik a gépen üdvözölt, a harmadik a helyemre kísért és leültetett. Háromszor kellett megállapítanom, hogy a MALÉV-légikisasszonyok meggypiros színű új formaruhája, ellenzős sapkája nagyon csinos. Ilyen jól öltözött és szép stewardesset csak reklámfotókon lehet látni. Útközben aztán az is kiderült, hogy a „személyzet” nemcsak tetszetős, hanem igen ügyes is.

Közvetlen szomszédom egy piros-pozsgás néni volt Kecskemétről. Barátságunk úgy kezdődött, hogy türelmetlenül megkérdezte, meddig „gurulunk” még, mikor indulunk. Megrökönyödött, amikor közöltem vele, hogy már jó negyedórája repülünk. Nem vette észre a felszállást...

Elmondta, hogy a lányához utazik, aki Svájcban él, „oda ment” férjhez.

— Tessék elhinni, a sors keze volt ebben. Három esztendővel ezelőtt véletlenül ismerkedtek meg nálunk, Kecskeméten. Az ismeret-ségből napok alatt szerelem, a szerelemből két év után házasság lett. Már unokám is van.

Perszē, a néni tévedett. Szerintem nem a sors, inkább a MALÉV Air Tours „keze” volt a dologban. Annak támadt az a jó gondolata, hogy a svájciakat ezerszámra fuvarozza Magyarországra egy kicsit körül-nézni. A néni veje, úgy látszik, alaposan körülnézett...

Kedves szomszédasszonyomnak is volt egy MALÉV-táskája, de ő nem ócska vasalót rakott bele, hanem mákos és diós beigli. Előbb velem kóstoltatta meg, azután végigkínálta a légikisasszonyokat, majd — azok segítségével — az utasokat is. Akiknek elismerő köszönetét egy Madridba igyekvő férfiú tolmácsolta, ilyenformán:

— Ez aztán az igazi szájpropaganda...

Igazán nagyon jó volt a hangulat. A néni is traktált bennünket, a stewardess „legénység” is: beigli, hideg tál, bor, fekete. Dözsöltünk. Egészen *Klotenig*, a zürichi repülőtérig. Vagyis pontosan 90 percig.

Vizont több mint 100 percig tartott, amíg a repülőtérrel bevergőd-tünk Zürich belvárosába, a MALÉV irodájához.

Ez a kirendeltség a közelmúltban nyílt meg, és számottevő eseménye volt a svájci idegenforgalmi, illetve utazási szakmának. A megnyitón résztvett *Lénárd György*, a MALÉV vezérigazgatója, *Armin Baltengewiler*, a SWISSAIR elnöke, az idegenforgalmi szervek és utazási irodák reprezentánsai, valamint a sajtó képviselői.

A sajtótájékoztató szövegét a svájci lapok is közölték. Megírták, hogy a magyar—svájci polgári légi-közlekedés több mint három és fél évtizedre nyúlik vissza. A MALÉV és a SWISSAIR tíz évvel ezelőtt kötött vonalközi egyezményt. A MALÉV 1959. július 21-én indította el az első járatot Budapest és Zürich között, a SWISSAIR első menetrendszerű gépe pedig 1965. május 28-án szállt le Ferihegyen. Azóta a két légi-közlekedési vállalat *poolban* üzemelteti járatait és — ha csak az utóbbi négy év adatait vesszük is figyelembe —, a forgalomnövekedés jelentős volt. 1967-ben a MALÉV és a SWISSAIR 15 995, 1968-ban 20 514, 1971-ben pedig már 61 782 utast szállított.

1972-ben a MALÉV—SWISSAIR együttműködés még tovább lépett, a nyári időszakban közösen heti 13 menetrendszerű járat közlekedik Budapest és Zürich között. A MALÉV keddi, pénteki és szombati járata a déli órákban indul Budapest—Zürich—Madrid útvonalon, tehát hetenként háromszor még Zürich—Madrid utazási lehetőséget is nyújt a közönségnek. A hétfő, szerda, vasárnapi MALÉV-járatok a reggeli órákban indulnak.

A MALÉV — ezt is megírták a svájci lapok — különös gondot fordít a repülős turisztika fejlesztésére. Mind jobban bővíti kapcsolatait az utazási irodákkal, emellett

A MALÉV zürichi kirendeltségének irodája

Turistaszálló a Luzern melletti 2120 méter magas Pilátushegy lábánál

1968-ban létrehozta idegenforgalmi szakosztályát, a MALEV Air Tours-t, amely önálló utazási irodaként működik. Repülőúttal egybekötött magyarországi programokat szervez és bonyolít le csoportok számára, menetrendszerinti és bérelt különjáratokon.

A MALEV Air Tours kiemelkedően sikeres munkát végzett az elmúlt négy esztendőben a svájci turistacsoportok utaztatásával. Partnerei, a zürichi utazási irodák közreműködésével a svájciak ezrei ismerkedtek meg Magyarországgal, szép városokkal, a magyaros vendéglátással, különböző folklór, kulturális és sport rendezvényekkel, amelyek a programokban szerepeltek. 1967-ben 3042, 1968-ban 4094, míg 1971-ben már 17 420 svájci turista vette igénybe a MALEV különjárait és a MALEV Air Tours magyarországi programjait. Első pillantásra ez a szám nem nagy, mégis komoly sikert jelez, mert köztudomású, hogy Svájc idegenforgalmi fogadó ország, magas színvonalú szolgáltatásokkal, tehát polgárai, ha külföldre utaznak, ugyanilyen szolgáltatásokat igényelnek.

A MALEV irodája a zürichi belváros egyik legforgalmasabb pontján van. Imponálan szép és nagy helyiség, remek ízléssel berendezve. Tulajdonképpen ezt az irodát együtt kellene fenntartani az IBUSZ-szal, vagy más magyar utazási irodával.

Sőt, alkalmas lenne arra is, hogy az egész magyar idegenforgalmi propaganda svájci központjává épüljön ki.

Barbay Kálmánnak, a MALEV kirendeltség vezetőjének fel is tettem a kérdést: nem gondoltak még erre?

— Ezt ne itt, hanem odahaza tesék megkérdezni az arra illetékesektől — felelte.

Nos tehát, megkérdezem. És remélem, feleletet is kapok...

Vagy a világ kicsi, vagy a mi hazánk nagy. Ha a magyar turista végigsétál Zürich főutcáján, a Bahnhof-strassen, sokminden figyelmeztető — bocsánat: emlékeztető — arra, hogy ő magyar. Öles plakátok: némelyik idegenforgalmunkra vagy az IBUSZ-ra, MALEV-re hívja fel a figyelmet, némelyik arra, hogy kedves és hírneves bűvészművésznünk: Rodolfo itt és itt, ekkor meg ekkor lép fel. Sok könyvkereskedő kirakatában útikönyvek Magyarországról, a Balatonról, gasztronómiai könyv a magyar konyháról, fotóalbum a budapesti Vadászati Világkiállításról. Egy bankház óriási üvegkirakatában az egész teret betöltő montázs, különböző országok bankjegyeiből. Köztük van egy magyar tízforintos is. Bementem, meg akartam kérdezni, miért éppen legkisebb címletű bankkónk került a kirakatba, de csak odáig jutottam mondókámban, hogy „Láttam kint egy magyar tízforintost...” — egy nagyon határozott egyéniség már is a szavamba vágott:

— Nem eladó kérem! A kirakattól nem veszünk be semmit! Egyébként is azok a bankjegyek nem valódiak...

(Ejnye-ejnye: ez a bank- és váltótűzlet pénzhamisítással is foglalkozik?)

Séta közben összeakadtunk egy szikár férfiúval, aki koromfekete, csupabozont, igazi magyar pulit vezetett maga mellett. Kísérőm elég hangosan jegyezte meg: „Nézd, olyan mint egy kis pamacs.” Ebben a pillanatban a puli kitépte magát pórázrt tartó gazdája kezéből, odarohant hozzánk és boldogan ugrálni, csaholni kezdett. A gazdi pedig méltatlankodva kiabált: „Pamax! Pamax!” A puli rá se hederített. (Úgy látszik szívesebben hallgatott az „anyanyelvére”). Később mégis összebarátkoztunk, sőt meghívtuk a megengesztelődött kutya-tulajdonost egy feketére. Pamacsot pedig egy fagylaltra. A cukrászda pultján ismerős süteményt fedeztem fel, kis árjelző céduláján ott állt a neve is: Hans Rigo. Pamax

250 éves vendégfogadó Chur-ban (MTI felv.)

gazdája nem akarta elhinni, hogy Rigó Jancsi Magyarországon született...

Azért a svájci idegenforgalomról is illik néhány szót szólni. A nem egészen 6 és fél millió lakosú ország — természetesen pozitív — idegenforgalmi egyenlege 1967-ben 1,71, 1968-ban 1,75, 1969-ben 1,86 és 1970-ben 2,10 milliárd frank volt. A szállodai ágyak száma: 256 ezer, évi kihasználtságuk átlagosan 36, Zürichben, Genfben és Baselben 61—62 százalék. Az összesen 34 millió vendégéjszaka 62 százalékát külföldiek töltötték. Az ország 25 kantonja közül legkisebb: Appenzell Inner Rhoden területén mindössze 6 község található, a 965 szállodai ágy 76 000 vendégéjszakájából 30 000 volt a külföldieké. St. Gallen Kanton egyik 11 000 lakosú kisvárosa, a Bodeni-tó melletti Rorschach az országúton elhelyezett óriási táblákon hirdeti: „A városban 251 szálloda fogad vendéget!”

És még valami figyelemre méltó: az ország 60 ezer kilométernyi műúthálózatának mindössze 9 százalékát építette az állam. A többit a kantonok, ha úgy tetszik: meggyék. Ahogyan újabban mondani szoktuk: önerőből...

Pap Miklós

Látogatás az ifjúság verőcei birodalmában

Ha Csili-Csala bácsi, az ifjabb korosztály közismert és kedvelt varázslója megkérdezi tőlem azon a bizonyos nyári reggelen, hogy mi a leghőbb kívánságom, amelyet azon nyomban teljesíthet, minden bizonnyal azt feleltem volna: *itt szeretnék maradni legalább egy hétig az Express verőcei Nemzetközi Üdülőtelenpén.* Miután azonban a kedves varázsló nem állt rendelkezésemre a legfőbb akadály leküzdésében — hogy ti. éveim számán korrekciót hajtson végre —, be kellett érnem a vendég szerepkörével, aki néhány órás szemlélődésre, tapasztalatszerzésre bebocsátást nyert az ifjúság egyik üdülőparadicsomába.

A tábor kapuján belépő pillantását azonnal magához vonzza az új, kék-piros színekben pompázó, igen csinos *Express Hotel.* Körülötte gyönyörű park — az üdülő területe 40 hold, ebből 7 hold erdő! — szépen gondozott virággyakkal.

Aki pedig kísérőm, „guide”-om volt az ifjúság birodalmában: Szabó Magda, az új szálló fiatal igazgatónöje. Az ő személye különösen kellemessé tette látogatásomat érdeklődésemre adott okos, figyelmes válaszaival, nyugalomával. Ez a nyugalom azért is figyelemreméltó, mert miután a táborban „telt ház” volt, akadt elég munka, váratlan probléma. Alkalmam volt látni, ahogy pillanatok alatt ügyesen „lerendezte” a fennakadásokat, ha kellett, hát maga sietett a portára a pult mögé, vagy az étteremben dolgozók segítségére.

Az üdülőtelenpen a *telt ház mintegy 1300 vendéget jelent,* természetesen külföldieket is. Háromszáz középiskolás nyaral a sátrakban, *egy hétre — étkezéssel együtt — 100 forintért.* Ehhez az állam 260 forinttal járul hozzá. A 856 személyes, négyágyas campingházakban — attól függően, hogy csoportos, egyéni üdülésről, fő-, eld-, vagy utószezonról van szó —, 20–30 forint között vannak az árak. A „sláger” most természetesen az új szálloda. Hatvanhat 2–3 ágyas szobájában 35–45 forintért szállhatnak meg az ifjú vendégek. *Minden szoba fürdőszobás és külön meg kell említeni a szobák színvonalas, kényelmes, igen csinos, praktikus berendezését.*

Az 500 személyes önkiszolgáló étteremben magam is megebédeltem a fiatalokkal és közvéleménykutatásom egyezett saját véleményemmel: a koszt nagyon jó és bőséges. Kétféle étkezési lehetőség van: *48, illetve 35 forintért adnak napi háromszori kosztot.* A két választási lehetőség között csupán csekély minőségi differencia van, mennyiségben azonos. A reggeli teából vagy kávéból, felvágottakból, sajtból, vajból, jamból áll, az ebéd háromfogásos és *meleg vacsorát tálalnak.*

Minden bizonnyal az üdülő hatalmas területének, jó beosztásának köszönhető, hogy nincs zsúfoltság, egyenletesen oszlik el az 1300 vendég. *S még zaj sincs,* pedig hát a mostani divat szerint a fiatalok mindenhol magukkal viszik táskarádiójukat, mint legfontosabb „szükségleti cikküket”. A zene — természetesen főleg a beat-

zene — életelemük, úgy gondolná az ember, hogy még a levegőt is helyettesíti náluk. Pedig hát Verőcén nagyszerű a valódi levegő és még unatkozni sem kell, sőt nem is lehet.

Íme néhány adalék: az üdülőtelenpen valamennyi vendége *ingyenesen* részt vehet a különböző műsorokon, rendezvényeken, (300 személyes jól felszerelt *szabadtéri színpad* is van!). A programban szerepelnek hivatásos és amatőr művészek, öntevékeny műsorok, vetélkedők, vidám versenyek, tábortűz, nemzetközi baráti találkozók, bálók és még sok egyéb.

Szerveznek a telepről kirándulásokat is, autóbusszal, hajóval, vonattal. Ezeknél meg kell fizetni a közlekedés és a belépők árát. Látogatásom napján délutáni hajókirándulásra készültek a fiatalok, a hajón a *Bergendi-együttes* szolgáltatta a műsort. A kirándulás ára 24 forint volt és több, mint hatszázan jelentkeztek részvételre. A kirándulásokkal kapcsolatban külön meg kell említeni az *Express Dunakanyari Igazgatóságának „Túrakalauz”-át,* amely nagyszerű útmutatást ad a környékbeli idegenforgalmi nevezetességek megismeréséhez, s amelyet az *üdülőtelenpen lakói ingyen megkapnak.*

S most lássuk a tábor szolgáltatásait. Egész kis város ez: fodrász, posta, ajándékbolt, büfé, eszpresszó — most nyílt meg a gusztusosan berendezett *Pol presszó* — night club, drink bár —, természetesen nem a középiskolások, hanem a valamivel idősebbek számára — különböző sportpályáik és úszómedencéjük is van. Működik a telepen *lovaskola,* kissé borsos árakkal: óránként 40 forintért. Ezt a tarifát azonban nem lehet csökkenteni, ez önköltségi ár. Hiába, a lovaglás szép, de drága sport!

Az üdülőtelenpen klubjában 600 kötetes könyvtár van, a könyv- és sportfelszerelés kölcsönzése ingyenes. Van itt televízió is és a klub egyik helyiségében kiállításokat — rendszerint népművészeti jellegűeket — rendeznek.

A klubbal kapcsolatban azonban felmerül egy probléma. Rossz, esős időben természetesen mindenki ideigyelekedik és miután csupán 300 személyes, sokan kívülrakodnak. A látottakkal és hallottakkal megegyezik az a tény, hogy a *verőcei tábornak feltétlenül szüksége van nagyobb méretű klubhelyiségre.*

S ha már a feladatokról, teendőkről esik szó, az illetékeseknek gondolniuk kellene egy nagyobb úszómedence építésére is, a jelenlegi — mintegy 25 méter — kicsi egy 1300 fős tábor számára. Meg kellene oldani egyebek között az étterem szellőztetését, amelyben délidőben fullasztó hőség terjed.

Az utóbbi néhány megjegyzés sem csökkent azonban annyit a verőcei üdülőtelenpen vonzerején, hogy ne mondassuk el: minden szempontból lehetne akár a kényelmet már jobban igénylő idősebb korosztály kedvelt nyaralóhelye is.

(bánki)

Új piackutatási módszerek

Cikkünk néhány új, vagy Magyarországon még nem eléggé ismert piackutatási módszert ismertet az idegenforgalom területén, nyugateurópai eredmények alapján.

A versenyhelyzet meghatározása

A nemzetközi idegenforgalmi verseny élesedésével a választható turisztikai célterületek (pl. régiók, országok, városok) egymáshoz viszonyított versenyhelyzetének feltárása egyike a legnagyobb érdeklődéssel kísért kutatási területeknek. A következőkben arról az idegenforgalmi versenyhelyzet meghatározására kidolgozott új piackutatási módszerről számolunk be, amely G. E. Levens (*Research Services Ltd., London*) nevéhez fűződik.

Ez a piackutatás olyan piaci szelvényre (szegmensre) irányul, amely a mediterrán régió nyolc országát foglalja magában. A piackutatás célja kettős:

- egyrészt azoknak a vonzástényezőknek a meghatározása, amelynek alapján az angol turista célországként választja a régió valamelyik országát;
- másrészt a régió belüli országok egymáshoz viszonyított versenyhelyzetének feltárása.

A célországok kiválasztása többnyire kompromisszumos döntés eredménye, mivel az emberek többsége a családdal vagy barátokkal megy üdülni. A választás ezért általában arra az országra esik, amely a család, társaság valamennyi tagjának igényeit megközelítően kielégíti. Az bizonyos, hogy a nagy számú információ ellenére a választást a leglényegesebbnek tartott vonzástényezők együttese határozza meg.

A következőkben ezeknek a vonzástényezőknek a megismerésére és az egymással versenyben álló országok piaci helyzetének feltárására kidolgozott új piackutatási módszer lényegét vázoljuk. A piackutatást elsődleges adatfelvétel segítségével folytatjuk le. Ennek logikai menete a következő:

1. A célországokat hármas csoportokban (ún. triádokban) adják meg az interjúalanyoknak.
2. A megkérdezettnek meg kell neveznie azt a — legfontosabbnak tartott — vonzástényezőt, amely szerint a három ország közül kettő hasonló, míg a harmadik különbözik. Ezáltal egy ún. bipoláris választás jön létre, amit technikailag — angol terminológiával — *konstrukciónak* neveznek.
3. Az interjúalanynek ezt követően a vizsgált piaci szelvény valamennyi fennmaradt országát is be kell sorolnia az előbb képzett konstrukció szerint. (Jelen példában a régió öt célországánál kell eldönteni, hogy a konstrukció pólusai közül az adott vonzástényező szempontjából melyikhez hasonló).
4. Ezután a leírt folyamatot megismétlik. Az ismétlést mindaddig folytatják, amíg az interjúalany nem tud több konstrukciót létrehozni.

A konstrukciók elemzését követően elkészíthető az olyan alsó háromszög (diagonál) mátrix, amelynek komponensei az egyes országok vonzása közötti hasonlóságokat, illetőleg eltéréseket már számszerűsítve tartalmazza. Az alacsonyabb numerikus értékű mátrixkomponensek a vonzás jellegének hasonlóságát, míg a magasabb értékűek az eltérést jelzik.

A vonzás hasonlóságát, illetőleg eltérését a régió egyes országai között egy — angol terminológiával — *csoport analízisnek* nevezett elemzési módszer révén készíthető hasonlósági diagram érzékelteti.

A csoport-analízis lényege, hogy az egymáshoz — a vonzás jellegét tekintve — leginkább hasonló országo-

kat párosítja; majd két-két párt von össze csoportokba, stb. Ezt mindaddig folytatja, míg a vizsgálatba bevont összes célország — jelen esetben nyolc — szerepel a diagramban. A hasonlósági diagram azért nagy jelentőségű, mivel

- egyrészt az országok vonzása közötti hasonlóságot számalékosan mutatja, s így azt — az abszolút számokkal történő összehasonlításnál — szemléletesebbé teszi. (Mivel alacsonyabbak az „ágak”, annál kisebb a százalék, s így az országok, országcsoportok egymásközötti hasonlósága);
- másrészt kifejezi a vizsgálatba bevont országok közötti versenyhelyzetet. (Az „azonos ágon” az egymáshoz vonzás tekintetében legközelebb áll országok helyezkednek el).

A kereslet prognosztizálása

A turistautazások iránti kereslet dinamikájának, strukturális változásainak ismerete elengedhetetlen a várható idegenforgalmi kereslet előrebecsléséhez. Az előbbieket megismerésére P. Handley és R. Heape (*British European Airways, London*) új keresletkutatási módszert alkalmazott. Az általuk javasolt ún. sorozatos szegmentálási módszer segítségével reálisabban megbecsülhető a kereslet várható fejlődése, a várható típusváltások stb. A módszer lényege a következőkben foglalható össze:

1. Elsődleges adatfelvétel útján rendelkezésre állnak a vizsgálni kívánt piaci szelvény(ek) teljes keresletmetszetét reprezentáló adatok, meghatározott időszakra, történelmi sorrendben.
2. A rendelkezésre álló adatokat ezután az említett módszerrel elemzik. Ez tulajdonképpen abból áll, hogy feltárják az összefüggéseket az egymást követő évek piaci szelvényei között.

A módszer könnyebb megértése érdekében vegyük a következő példát. Prognosztizálnunk kell a külföldi társasutazások várható alakulását. Ennek érdekében meg kell határozni az említett piaci szelvény múltbeli fejlődését. Ez úgy történik, hogy a tárgyévétől — mondjuk 1971-től — „visszapergetjük” a külföldi társasutazásokban résztvevő turisták előző években eltöltött szabadságát. Az egymást követő évek adatainak összefüggésekben történő elemzése révén feleletet kapunk arra, hogy a jelenlegi közönség milyen piaci átértékdődés „eredménye”.

A turisták várható magatartásának előrejelzése, a kereslet jövőbeni változásainak prognosztizálása — különösen hosszú távra — sok módszertani nehézséget okoz. A hosszútávú keresleti prognózisok eddig ismert készítési módszere a következő:

1. A kereslet múltbeli fejlődését idősorok segítségével rekonstruálják.
2. Ezt követően elemzik a fejlődést befolyásoló tényezőket (pl. demográfiai viszonyok, jövedelem, árak stb.). Ennek alapján képalkotható, hogy a tényezők milyen módon és mértékben befolyásolják a kereslet alakulását.
3. Az idősorok és a befolyásoló tényezők közötti matematikai összefüggések feltárása és elemzése lehetővé teszi azok előrejelzését, azaz a várható fejlődési tendenciák meghatározását.

Az eddig ismert módszer hiányossága, hogy a meglevő piaci keresletmetszeten alapul, azaz csak a máig bevezetett „termékek” (szolgáltatások) keresleti prognózisára alkalmazható. Az új, vagy esetleg régóta ismert, de a jövőben jelentősen módosítani kívánt „termékek” (szolgáltatások) keresletének előrejelzésére nem

Múzeum

Az elmúlt hónapokban ismertettünk néhány olyan múzeumot, amelyek minden szempontból különlegesek és fokozottabb érdeklődést érdemelnek. Az e fajta múzeumok száma most eggyel gyarapodott: a Mátra—Eger—Nyugat-bükki Intéző Bizottság újszerűségéből *Szilvásváradon létrehozták az első „Erdőműzeum”-ot.*

Az új múzeum bemutatja azoknak a munkáját, akik az erdőben töltötték el életük javát, ott dolgoztak és néha igen mostoha körülmények között is az erdő volt az otthonuk, akadtak közöttük olyanok, akik éveken át nem hagyták el az erdőt.

A Mátra—Eger—Nyugat-bükki Intéző Bizottság, az Állami Erdőgazdálkodással egyetemben elhatározta, hogy megmenti azokat a fellelhető építményeket, szerszámokat stb. amelyeket régen az erdei emberek használtak és ezeket természetes környezetben, tehát az erdőben állítja ki. Az elgondolást az Országos Idegenforgalmi Tanács is támogatta és *telemes hitelnyújtással segítette elő mielőbbi megvalósítását.*

Ez történt 1971-ben.

Az Intéző Bizottság Természetvédelmi és Tájékoztató Szakbizottsága hozzájárult a szabadterei múzeum tervezésének és a *különleges múzeum ma már ott várja az érdeklődőket a Szalajka-völgyből kiágazó, úgynevezett Horotna-völgy bejáratánál.*

A vadregényes környezetben ott látható az *ómassai* kétszemélyes, a *répáshutai* háromszemélyes és négy-

Földbevéjrt faszénégető kunyhó

XVIII. századbéli üveghuta Szilvásváradról

A szilvásvárad Erdőműzeum

az erdőben

személyes „Jármás” és jónéhány különböző típusú kunyhó. Akad közöttük *tábori mészégető*, kerek, féloldalas, faszindelyes és más típusú kunyhó is. Igen érdekes a *cserépfalusi földbevéjrt kőelejű kunyhó*, ablakkal, fapriccsal. A faszénégetők téli kunyhója olyan, mintha nem régen még munkálkodtak volna benne; teljesen ép szabadfüstös belső tűzhegye is. Van itt faszénégető *boksa*, a hozzátartozó szerszámokkal és *fuvarokunyhó*, javítóműhellyel és *szekérralkatrészekkel*. A nyári faszénégető *örkunyhóban* szinte érezni lehet a mesterség jellemző szagát. A tábori mészégető kemence a 160 mázsás fagurítóval valósággal feleleveníti a valaha itt dolgozók munkáját.

Kéziszánkó, fogat, szekéremelő, szántalp, facsúszda, mind-mind megtalálható itt. A látogató megismerkedhet a talpfa- és bányabordaléc-faragással, a hasítással, dongatermeléssel, a zszindely, nyírfaseprő, hamuzsír készítésével, a kosárfonással és valamennyi erdei munkával.

A sok látnivalót grafikai tablók egészítik ki, művészi elrendezésben mutatják be, milyen is volt az erdők emberének élete és munkája.

A Mátra—Eger—Nyugat-bükki Intéző Bizottság most is — mint már jónéhány kezdeményezésével — bebizonyította, hogy *a jól működő társadalmi szerv mindig valami újat létrehozni és területét még vonzóbbá tenni.*

(—)

alkalmas. Ezekre M. F. Deburgen (SEMA Marketing, Paris) új módszert ajánl. Az ún. *mátrix-transzfer módszer* lényege a következő:

1. Feltételezzük, hogy *új utazási típust* (x-et) szándékozunk a piacra bevezetni, s ehhez meg kell becsülnünk az 1980-ig várható keresletet.
2. Szerkesztünk egy *induló mátrixot*, amely a turisták utazási szokásairól, azok változásairól informál. E célból a mátrixot technikailag úgy kell megszerkeszteni, hogy tartalmazza az elmúlt — mondjuk tíz éves — időszakban létezett összes utazási típust. Előbbiek értelmében a mátrixkomponensek a turistautazások számát jelzik, utazási típusok szerint. Az induló mátrix *leglényegesebb jellemzője, hogy tartalmazza a típusváltásokat.*
3. Az induló mátrix matematikai-statisztikai úton történő elemzésével bizonyos *törvényszerűségek vonhatók le* a típusváltásokra, illetőleg az új típusok igénybevételére.
4. A törvényszerűségek ismeretében megszerkeszthető az ún. *eredmény mátrix*, amely már tartalmazza az 1980-ig valószínűsíthető típusváltásokat. Ebben a mátrixban természetesen már a jövőben bevezetni kívánt új utazási típus (azaz x) iránt várható kereslet is szerepel.

Vegyünk egy szemiatikus példát. 1960-ban A, B, C utazási típusokat vettek igénybe az interjúalanyok. 1970-ben viszont B, C, D, E utazási típusokat. Az 1960-as vendégkör egy része 1970-ben is ugyanazt a típust igényelte, mint tíz évvel ezelőtt. (Kivéve természetesen az A-t, amely időközben megszűnt). Bizonyos hányaduk áttért B-ről C-re és fordítva. Mások viszont az időközben belépett új D és E típusokra tértek át. A típusváltásokból *nyomon követhető, hogy a két új típus vendégköre kikből adódott.* Ennek alapján következtetések vonhatók le a jelenleg bevezetni kívánt X-típus jövőre várható vendégkörére.

Végül a következőkre kívánjuk még az olvasó figyelmét felhívni. Az előbbiekben vázolt idegenforgalmi piackutató módszerek alaposabb, s így *részletesebb ismertetése egy cikk kereteit nyilvánvalóan messze túlhaladja.* A cikket csak figyelemfelkeltőnek szántuk, s reméljük elérte célját:

- egyrészt, a még nemzetközileg is először ismertett, tehát valóban új piackutatói módszerek hazai bemutatását;
- másrészt a hazai idegenforgalmi piackutatók előtt még kevésbé ismert, s a gyakorlatban még nem alkalmazott módszerek jobb megismerését.

Kotnyek Lajosné dr.

KELLEMETLEN RIPORT

Merem állítani, hogy meglehetősen hosszú riportereskedésem alatt kevésszer kerültem olyan fura helyzetbe, mint az IBUSZ Tanács-körúti főirodájában. Interjút szerettem volna kapni néhány külföldre igyekvő honfitársunktól. Ismerve az emberek érzékenységét, eleve elhatároztam, nem kérdezem a megszólítottak nevét, csupán azt, hogy mit akarnak látni külföldön? Főleg az érdekelt, mennyire ismerik saját hazájuk tájait, történelmi vagy műemléki nevezetességeit, turisztikai érdekességeit.

Ennek érdekében hosszú órákat töltöttem el a Tanács-körúti főirodában, ahol a külföldi egyéni és társasutazásokat intézik.

Először is azt állapítottam meg, hogy az ember-ember hátán tömeghez és forgalomhoz bizony kicsi a szemre nagy terem, és ez az itti dolgozók amúgy is nehéz munkáját még nehezebbé teszi.

A pult túlsó oldala

Először tehát a szakmai nyelven „pultnál dolgozók”-nak nevezett tisztviselőkről kívánok szólni. Már csak azért is, mert tapasztalatgyűjtésem során csak az ő munkájuk volt számomra örömdetes.

A legtöbbje — vagy talán valamennyien — fiatal. Ifjú korukra azonban rácsafol tudásuk, az emberekkel való bánásmódjuk. Nem tudom, mennyi idő alatt tanulták meg szakmájukat, de alaposan értik, annyira bizonyos. Magatartásukban az udvariasság mellett legszembetűnőbb a „türelem”, amely — úgy láttam — munkájuk egyik legfontosabb kelleke. Íme egyetlen példa.

Meghatározhatatlan korú (szőke hajú, kissé ráncos nyakú) hölgy érdeklődik afelől, hogy Velencéből Bécsbe kell-e helyjegy, avagy jobb lenne-e, ha couchettel utazna, mikor indul a vonat, mikor érkeznek stb. Valamennyi kérdésére pontos választ kap, de akkor észbe jut: ha Velencéből mégis inkább Milánóba menne, akkor hogyan kell utaznia? Ugyanis van ott egy régi barátja, akit meglátogatna. Erre is megkapja a feleletet. De még nincs vége a szóáradatnak: „Különben az a barátom nem is válaszolt a levelemre, inkább Zürichbe megyek Velencéből”. És a pult mögötti kislány emberfeletti türelemmel magyarázza, hogyan utazhat Zürichbe, hol szállhat meg és a többi...

A mögötte sorakozókat a guta kerülgeti türelmetlenségükben. Persze amikor ők kerülnek sorra, ugyanúgy a legkacifántosabb kérdésekkel kínozzák a szerencsétlen „pultost”. Aki közben még mosolyog is.

Az embernek önkéntelenül a salto mortale légtornáinak mosolya jut az eszébe...

A meghatározhatatlan korú hölgy

Megvártam, amíg a fent említett hölgy befejezi konzultációját. Amikor eltávozott a pulttól, láttam rajta, hogy még szeretne valamit kérdezni, de a többiek vicssorgása megdöntölte a kedvét.

— Esetleg én is adhatnék felvilágosítást —, ajánkoztam. Láttam arcán a tusakodást: tolatodik-e ez az alak, vagy csak „udvarias”, végül mégis megkérdezte, nem tudok-e egy olcsó, kényelmes párizsi szállodát javasolni.

— Tulajdonképpen hova utazik? — kérdeztem válasz helyett. De ezzel elrontottam a dolgot, mert nekem támadt: „Mi köze hozzá?”

— Semmi, csak mint újságíró érdeklődöm.

— Szóval ki akarja szerkeszteni, hogy hova utazom. Maguk erre is képesek.

Megtanultam az IBUSZ dolgozóitól, hogy az utazni vágyó közönséggel türelmesen kell bánni, igyekeztem hát megnyugtatni, s ez részben sikerült is. Elárulta, hogy tavaly spanyolországi társasutazáson volt, négy évvel ezelőtt Leningrádban. „Oda azért mentem, nehogy azt mondják, hogy csak Nyugatra járok, de ott is szép volt.” (Szó szerinti közlés.)

Ezután néhány kérdést intéztem hozzá:

— Tudja-e, hogy a madridi Prado után a budapesti Szépművészeti Múzeumban van a legtöbb Goya-kép? Megnézte-e már a visegrádi ásatásokat, járt-e már az aggteleki cseppkőbarlangban, a vácrátóti Botanikus Kertben?

Valamennyire nemmel válaszolt és kijelentette, hogy „azok nem is lehetnek olyan érdekesek”...

A „doktor úr”

A pultnál állva hallgattam, milyen felvilágosítást kér egy negyven év körüli férfi, aki Svédországba akart utazni. Miután az ugyancsak bő lére eresztett érdeklődés közben doktor urazták, én is így szólítottam. Megkérdeztem, mit szeretne látni Svédországban és mit ismer Magyarországon.

Dühbegurulva ripakodott reám:

— Szóval kihallgatta a beszélgetésünket.

Mondtam, hogy igen.

— Megkaptam az útlevelemet és semmi köze ahhoz, hogy hová megyek és mit ismerek.

— Ebben igaza van, de miért haragszik? — kérdeztem bárányszelfidén.

— Arra haragszom, akire akarok — mérgekedett tovább és faképnél hagyott.

Gorombaságok

A kedves utazni szándékozótól a következőket hallgattam olyan türelemmel, mintha magam is IBUSZ-alkalmazott lennék:

— Már nincs úvó, mit faggat?

— Odamegyek, ahová akarok!

— Kukutyint ismerem Magyarországon, ha éppen akarja tudni.

— Valutát akar eladni?

— Ha sokat kérdezi, hogy hol jártam Magyarországon, majd én megmondom hová menjen maga.

Ezek az enyhébb gorombaságok közé tartoztak.

Nem érdektelen az sem, hogy a társasutazáson résztvevők vagy a szocialista országokba utazók sokkal udvariasabban válaszoltak. (Érdemes ezen is elgondolkozni.)

Szomorú válaszok

Sajnos a „turistajelöltek” legtöbbször az derült ki, hogy például Nagyvilámról, a Szalajka völgyéről, a nyírbátori zenei napokról, a körmendi várkastélyról, a szarvasi arborétumról és sok más többé-kevésbé ismert helyekről, kulturális eseményekről még csak nem is hallottak. Még soha nem voltak Sopronban, Esztergomban, Szombathelyen, Pécsen, Egerben, Pannonhalmán s más olyan városokban, ahová igen sok külföldi vendégünk rendszeresen visszatér. Akadtak budapestiek, akik még nem járták végig a Dunakanyart, de azzal büszkélkedtek, hogy tavaly voltak a svájci Alpokban. Egy világjáró örömmel mesélte el, hogy Torinóban látta azt a házat, ahol Kossuth Lajos lakott, s amikor Kossuth monoki szülőháza hívtam fel a figyelmét, megígérte: „Ha egyszer időm lesz, azt is megnézem”. (Ez legáltalában udvarias volt.)

Beszéltem olyanokkal, akik autójukon indulnak külföldre. Mint mondták, nyáron idehaza leginkább a Balatonhoz rándulnak ki. Igaz, voltak közöttük olyanok, akik hétvégeken az ország egyik, vagy másik tájára „kocsikáztak”, de csak reggeltől estig, mert „nincs hol aludni, drága a szálloda, estére már otthon várja őket a társaság” és így tovább. Ha például Sopronban voltak, „nem jutott elég idő megnézni a múzeumokat”, de „jártunk Pécsen is meg a siklósi várban, ahol nagyon jól lehetett ebédelni”. Amikor megkérdeztem, hogy megnézték-e a pécsi ókeresztény katakombákat, csodálkozva bámultak rám. (Ha majd Rómába mennek, ott biztosan megnézik s itthon sokat mesélnek róla...)

A riport „mélto” befejezése

A legkedvesebb egy közeli házaspár volt, még foglalkozásukat is „elárulták”. A férfi főkönyvelő, a fe-

IDEGENFORGALMI NAPLÓ

A Magyar – Jugoszláv Idegenforgalmi Vegyebizottság IV. ülése

1972 júniusában Zágrábban tartotta a Magyar–Jugoszláv Idegenforgalmi Vegyebizottság IV. ülését. Az ülésen résztvevő jugoszláv delegációt Dusan Nejkov, szövetségi gazdaságügyi titkárhelyettes, a magyar delegációt pedig dr. Tamás György, az OIT titkára vezette. Az ülés napirendjén a III. ülés határozatainak végrehajtásáról szóló jelentések, a két ország kölcsönös idegenforgalmának növelése érdekében hozandó intézkedések, a harmadik országokkal kapcsolatos együttműködés, valamint egyéb kérdések szerepeltek.

A III. ülés határozatainak végrehajtását a bizottság pozitívan értékelte. Eredmények születtek a közlekedés terén (közös vasúti határállomások létesítése, a menetrendszerű autóbusszjáratok számának növelése), eredményes volt a két ország idegenforgalmi vállalkozásainak és egyéb szerveinek 1971. évi siklói találkozója (a szervezett turizmus aránya az összeforgalmon belül mindkét irányban megnőtt). További előrelépést jelent a vasúti közlekedés terén 1973–74-ben új járatok bevezetése Budapest–Belgrád és Budapest–Zágráb között.

A bizottság foglalkozott a kölcsönös turizmus továbbfejlesztése érdekében megoldandó következő kérdésekkel is: a háló- és étkezőkocsi szolgálat, valamint azokon a forintért való étel- és italárúsítás lehetősége jugoszláv területen, további autóbusszjáratok beindítása, a magyar turisták balesetbiztosítása Jugoszlávia területén, közös területfejlesztési munkálatok a határmenti vidékeken, az ifjúsági turizmus és kishatármenti forgalom további növelése. Fontos feladat, hogy az idegenforgalmi szervek fokozzák kölcsönös információs és propagandatevékenységüket. A jugoszláv fél felhívta a figyelmet arra, hogy a fődényen kívüli hónapokban idegenforgalmi vállalkozásai lényegesen alacsonyabb panzióárakat ajánlanak, ami lehetővé teszi, hogy a magyar turisták ebben az időszakban nagyobb számban látogassanak a jugoszláv üdülőhelyekre.

A bizottság fontosnak ítélte meg a szakember- és tapasztalatcserét az idegenforgalmi szakoktatás terén, valamint a tapasztalatcserét az idegenforgalmi és szállodai gazdaságosság és a statisztika kérdéseivel kapcsolatban. A jugoszláv fél felajánlotta, hogy lehetőséget ad a magyar szakembereknek idegenforgalmi területfejlesztési tapasztalatok tanulmányozására.

Megtárgyalta a bizottság a nemzetközi idegenforgalmi szervezetekben kifejtett együttműködés, valamint az utazási vállalatok harmadik országokból származó turistákkal kapcsolatos együttműködésének kérdéseit is.

Végül a résztvevők elhatározták, hogy a két ország idegenforgalmi együttműködésének elmélyítése céljára

ból az idegenforgalmi szervek és vállalatok siklóihoz hasonló találkozóját ez évben Jugoszláviában szervezik meg.

Az UIOOT Európai Idegenforgalmi Regionális Bizottságának találkozója

Varsóban rendezték meg az UIOOT Európai Idegenforgalmi Regionális Bizottságának legutóbbi találkozóját, amelyen 25 európai ország vett részt. Az elnöki tisztelet J. N. Strijkers (Hollandia) töltötte be.

A bizottság különböző, az európai régió egészét érintő idegenforgalmi kérdésekkel foglalkozott. Támogatta az európai idegenforgalmi kínálat integrációjának eszméjét, amelynek megvalósítása „az európai turizmus perspektívái számára döntő tényező lehet”. Az integrációs tervek megvalósításához szükséges valamennyi európai országos idegenforgalmi szerv együttműködése a turizmus három alapvető kérdésében, ezek: az utazások könnyítése, az idegenforgalmi régiók tervezése és fejlesztése, valamint a kereslet fejlesztése.

A szabadság-idők széthúzása a bizottság szerint „általános érdekű szociológiai, egészségügyi és kulturális okokból szükséges” és megköveteli azt az idegenforgalmi létesítmények gazdaságos kihasználása is. Ezért a bizottság újabb felhívást fogalmazott meg „valamennyi oktatásügyi, egészségügyi, gazdasági és szakszervezeti felelős szervhez, hogy haladéknélkül valósítsanak meg ésszerű és nemzetközi szinten összhangba hozott intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik az iskolai szünidők és az ipari szabadságok idejének széthúzását”.

A bizottság több tanulmány elkészítéséről hozott határozatot, így a szálláshelyek fejlesztési tendenciáiról, a mezőgazdasági környezetről mint potenciális turista-kibocsátó területről és a magánautók számának emelkedésének a regionális idegenforgalmi áramlásokra gyakorolt hatásairól. A bizottság úgyszintén elhatározta, hogy gyakorlati szakemberek bevonásával átdolgozza a szállodai osztálybesorolás normáit, figyelembe véve az utóbbi években e téren bekövetkezett fejlődést és változásokat.

Megtárgyalta a bizottság néhány más, idegenforgalmi szempontból érdekes problémát is, mint pl.: a turizmus falusi környezetben, a téli szezon, valamint az idegenforgalmi információs irodák jelzése.

Végül meghallgatta a bizottság J. A. de Zwaan, a Történelmi Kastélyok Nemzetközi Intézete főtitkárának előadását, amely az európai műemlékek védelméről szólt. Ezzel kapcsolatban a bizottság felhívta az európai országos idegenforgalmi szerveket, hogy nyújtsanak támogatást az 1975-re meghirdetett „Történelmi Műemlékek Éve” megrendezéséhez.

(—)

lesége Közért-boltban üzletvezető-helyettes, Genfben készülődnek.

— Már kétszer voltunk ott. Egy hűgöm él Genfben, nagyon gazdag, a férjének két gyára van — mondja az asszony.

— Maguk nem maradnak kint?

— Ha bolondok lennénk. Jól élünk itthon és szeretjük a hazánkat.

— Ismerik is?

— Hogyne, nagyon jól. Már sokfelé jártunk.

— Például...

— Hévízen, Hajdúszoboszlón, Harkányban, minden évben másutt. Jót tesz nekünk a fürdő. De már voltunk Szilvásváradon, a Mecsekben, Sopronban is.

— Beutalóval?

— Persze. És akárhol voltunk, mindig résztvettünk a közös kirándulásokon, mert meg akarjuk ismereni a hazánkat, ahol élünk.

Kellemetlen volt a körinterjú, de

mégis hasznos. „Felfedeztem”, hogyan lehet népszerűvé tenni az „Ismerd meg hazádat” mozgalmat.

Szakszervezeti beutalóval.

Ják Sándor

(A riport írójának ironikus „felfedezésével” kapcsolatban megjegyezzük, hogy mi a belföldi vendégjárás legjobb propagandájának véljük a megfelelő szervezést, az elfogadható árakat, a szálláslehetőségek bővítését és a jó tájékoztatást. — A szerk.)